Pierre Boulez Vertalingen © Etty Mulder
Op de grens met het vruchtbare land 1955/1966
Het vruchtbare land 1989/1995

CONCEPT/inventaris ; het Grensgebied
Het vruchtbare land van Pierre Boulez en Paul Klee

© Etty Mulder

preliminair

1

1. Pierre Boulez- Paul Klee, zielsverwante kunstenaars
2. het scheppingsproces, mythologisch/ dieptepsychologisch
3. analogieën tussen muziek en visuele kunsten

"Ik schilder het landschap zoals het zich voor mij uitspreidt,
vanaf de hoge bergen van de Vallei der koningen naar het vruchtbare land.
De polyfonie van de diepten en de hoogten heb ik zo open mogelijk gehouden".
[brief van Paul Klee aan zijn vrouw Lily, 17 april 1929]

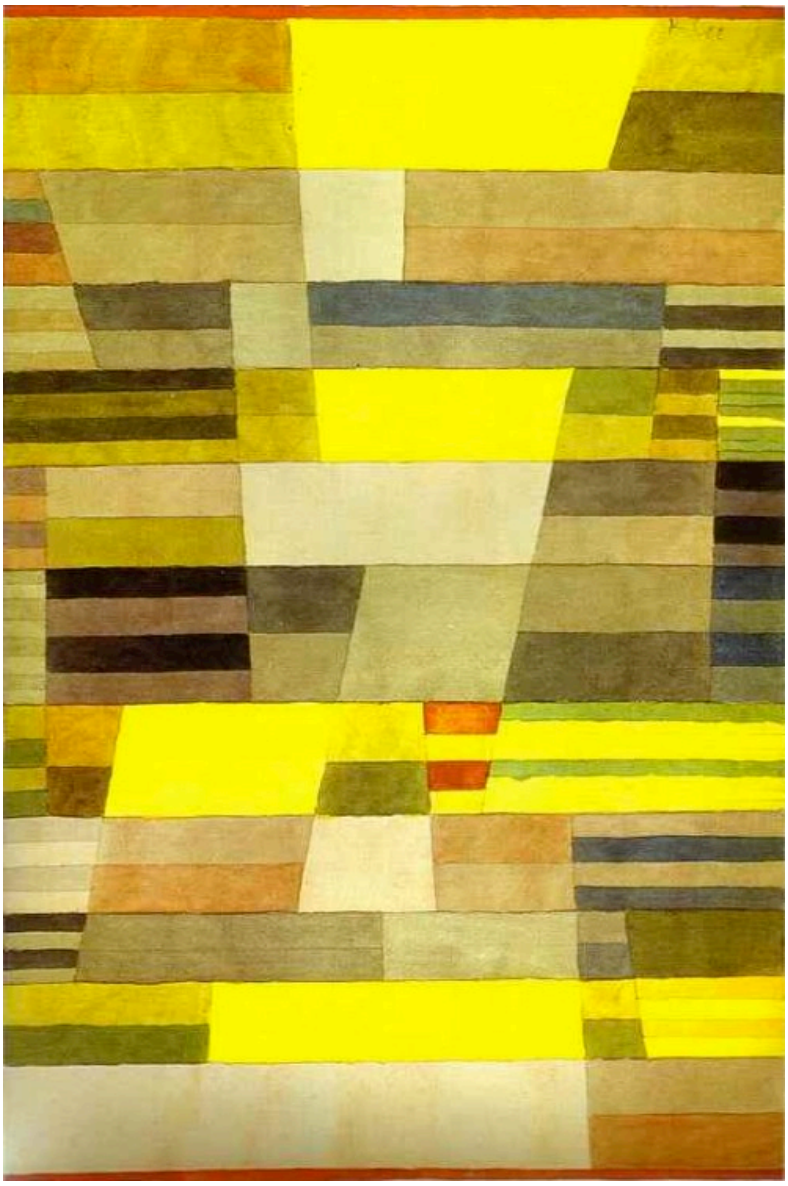

Le Pays Fertile 1929
Das Fruchtbare Land

PAUL KLEE

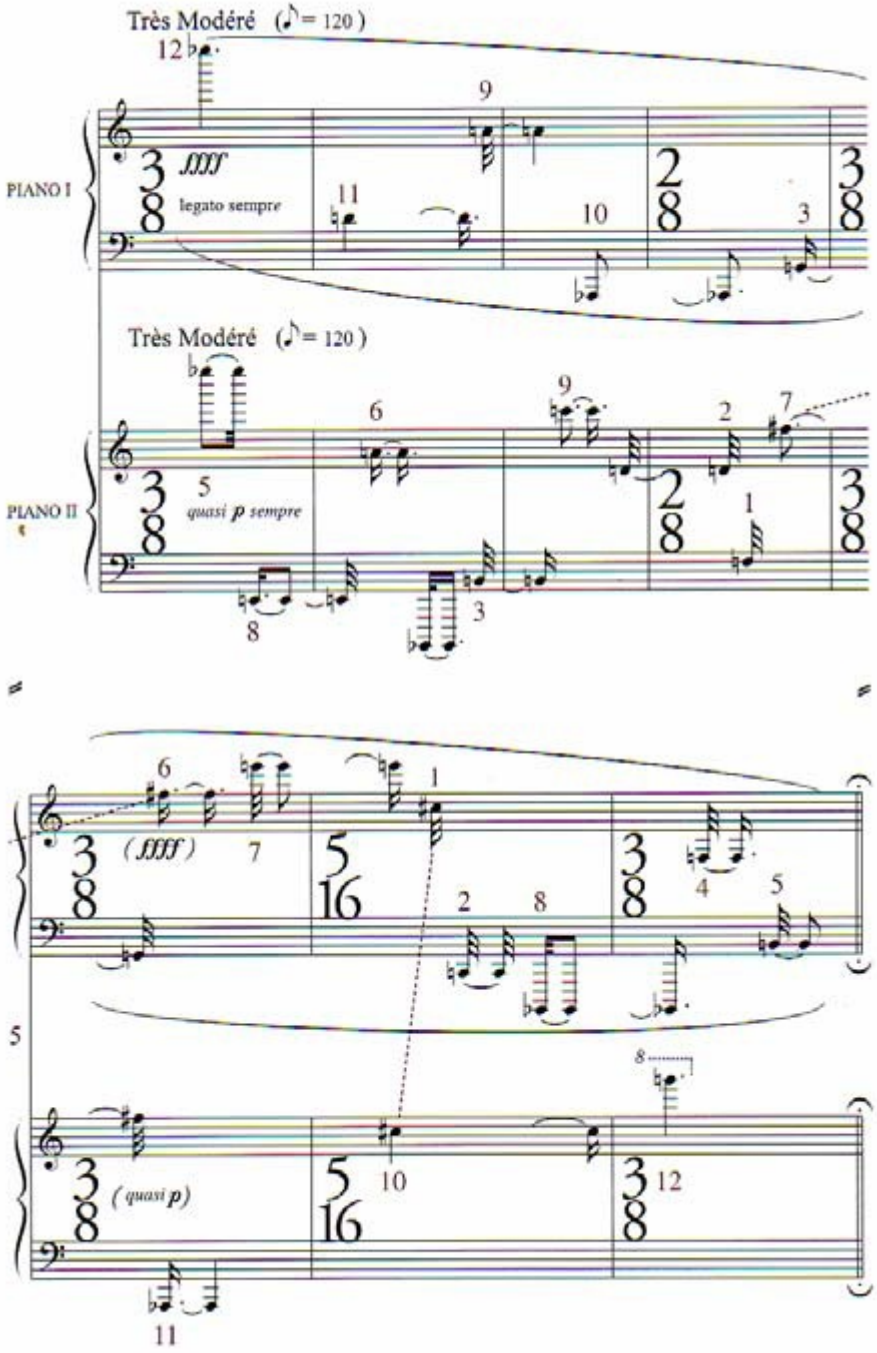

partituur Structures I , p.1 1951-1952 // 1961

PIERRE BOULEZ

Osiris en Isis ; de Egyptische mythologie van het vruchtbare land

uitgangspunt: in de mythe liggen actuele bewustzijnsinhouden besloten, hierop reflecteert de kunsttheorie die hier aan de orde komt.

Osiris is de god van [het vruchtbare land] de vruchtbaarheid, de vegetatie, het dodenrijk. de cultus van Osiris is tot bloei gekomen in het vruchtbare land [geografisch] ten westen van de Nijl waarover Paul Klee in 1929 vanaf de Vallei der Koningen uitkijkt getuige het briefcitaat aan zijn vrouw Lily, zie boven.

FRAGMENTEN

2

INNERLIJKE BEELDEN

creatieve fantasie, inspiratie, doodsangst, scheppingskracht

OVERGELEVERDE BEELDEN

mythologisch [Egyptische bron]
de werken van Klee en Boulez [muziek als beeld]

2. beeld en muziek

De mentale en technische verbinding tussen de beide aquarellen uit 1929 van Paul Klee en de compositie Structures 1. en 2. van Pierre Boulez

3. Teksten primaire presentatie van teksten in vertaling met commentaar en uitleg.
[vertalingen**:** E.M. **VOLTOOID]**

3.1 Pierre Boulez: ***à la limite du pays fertile*** Paris 1955/1966
Tevens door Boulez in Duits geschreven: *an der Grenze des Fruchtlands*
in *die Reihe* nr.1 Wenen 1955

Deze gecompliceerde deels muziektheoretische tekst handelt over het point of no return waar de muzikale expressiemiddelen halverwege de twintigste eeuw zijn aangeland door- de traditionele middelen zijn uitgeput - ontwikkelingen van twaalftoons- en seriëel denken, alsook elektronische middelen in het muzikale idioom.
In deze tekst klinkt de vraag door in hoeverre de toegankelijkheid van de muziek op het spel is komen te staan. Boulez herhaalt meermalen, alvorens in de laatste zin letterlijk bij Klee uit te komen, het woord **limite**. In zijn creatieve proces loopt hij tegen een grens aan; hij stuit op angst dat zijn muzikale taal niet meer overkomt, niet langer vruchtbaar is.

3.2 Pierre Boulez: ***Le pays fertile*** Paris 1989/ 1995
Deze tekst thematiseert de verbindingen tussen beeldende kunst [Paul Klee] en muziek. Boulez schetst de positie van Klee, de wijze waarop diens muzikaliteit in zijn werken traceerbaar is als horizontale elementen [melodieën] of vertikale momenten [samenklanken]. Uitgaande van teksten van Klee uit de Bauhaus-tijd thematiseert Boulez bijvoorbeeld door Klee geintroduceerde gegevens als transpositie in beeldende kunst en muziek, polyfonie [meerstemmigheid] en tonaliteit , muzikale termen die een betekenis hebben aangenomen in zijn beeldende werk.

Het muziekschrift, als 'lijn' of 'samenstel van lijnen' is analoog met een visueel-esthetische vorm.

Perspectief en perspectiefwisselingen zijn zowel in beeld als muziek van kracht.
Zien en luisteren zijn analoge processen.
De vorm : met name de fuga kan zowel muzikaal als visueel vorm aannemen.
Door deze en andere integratievormen van "het auditieve" en "het visuele" te tonen verbindt Boulez zijn creatieve kracht aan die van Klee, zijn grootste inspiratiebron.

3.3 Fragmenten uit Paul Klee : *Das Bildnerische Werk* Dessau- Weimar 1921-1922.
Het betreft een aantal passages waar Klee expliciet op muziek of muzikale fenomenen ingaat.

4. Muziek

Introductie, fenomenologische en muzikale analyse van Pierre Boulez :
Structures 1. en 2 pour deux pianos 1951/52 – 1961

Dit is het meest rigide technisch georganiseerde muziekwerk uit de twintigste eeuw.
Het is gebaseerd op een expositie door Boulez van het totale op dat moment
in de logische ontwikkeling van de tijd, beschikbare klankmateriaal.
Vanwege deze technisch centrale plaats van het werk wordt het wel vergeleken met
Die Kunst der Fuge van J.S. Bach , 1750, waarin – ook toen – een point of no return was
bereikt en waarin al het technische materiaal nodig om fuga's te schrijven – hoe dan
ook- tegenwoordig werd gesteld. Net als Die Kunst der Fuge, is ook *Structures*
beschouwd als niet bedoeld om uit te voeren [een soort abstract leermateriaal]
ofwel ook : als *onspeelbaar*. "Aan gene zijde van de grens met het vruchtbare land'.
Althans zo ziet Boulez zichzelf hierin.